
РЕЦЕНЗІЇ

Отримано: 29 липня 2021 року

Прорецензовано: 14 вересня 2021 року

Прийнято до друку: 24 вересня 2021 року

e-mail: pavlo.levchuk@ispan.waw.pl

DOI: 10.25264/2519-2558-2021-11(79)-244-246

Левчук П. Новий погляд на викладання польської мови як іноземної. Рецензія підручника Przemysława Gębala i Władysława T. Miodunki, *Dydaktyka i metodyka nauczania języka polskiego jako obcego i drugiego*. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог: Вид-во НаУОА, 2021. Вип. 11(79). С. 244–246.

ORCID-ідентифікатор: <https://orcid.org/0000-0001-7865-6833>

Левчук Павло,

доктор гуманітарних наук, ад'юнкт

Інститут славістики Польської академії наук

НОВИЙ ПОГЛЯД НА ВИКЛАДАННЯ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ. РЕЦЕНЗІЯ ПІДРУЧНИКА PRZEMYSŁAWA GĘBALA I WŁADYSŁAWA T. MIODUNKI, DYDAKTYKA I METODYKA NAUCZANIA JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO I DRUGIEGO

У публікації представлено рецензію підручника відомих польських мовознавців Пшемислава Гембала і Владислава Мьодунки. Представлено концепцію та методологію опису праці. Автори ділять підручник на теоретичну частину, котра стосується історії викладання та сучасного стану польської мови у світі. У практичній частині автори представляють напрацювання польської та світової лінгвістики у дидактиці польської мови як іноземної.

Ключові слова: рецензія на підручник, відомі польські мовознавці, концепція, методологія.

Dr Paweł Levchuk,

Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences

A NEW PERSPECTIVE AT TEACHING POLISH AS A FOREIGN LANGUAGE. TEXTBOOK REVIEW PRZEMYSŁAW GĘBAL I WŁADYSŁAW T. MIODUNKA, DYDAKTYKA I METODYKA NAUCZANIA JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO I DRUGIEGO

The publication presents a review of the textbook of famous Polish linguists Przemysław E. Gębal and Władysław T. Miodunka. The concept and methodology of the job description are presented. The authors divide the textbook into a theoretical part, which deals with the history of teaching and the current state of the Polish language in the world, while in the practical part, the authors present the work of Polish and world linguistics in the didactics of Polish as a foreign language.

Key words: a review of the textbook, famous Polish linguists, the concept, the methodology.

Публікацію *Дидактики та методики викладання польської як іноземної та другої мови* можна без перебільшення назвати важливою науковою подією, адже з часу публікації *ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego* (2005) авторства Анни Серетни та Еви Ліпінської такої праці не було. Польська дидактика довго чекала на універсальний та практичний підручник для студентів і вчителів-практиків. Автори виконали титанічну роботу, збираючи матеріали з різних джерел та покликаючись на праці різних науковців. Уже у вступі можна прочитати слова подяки за консультації адресовані великій кількості іноземних і польських авторитетів у викладанні польської як іноземної. Можна там знайти також і прізвища молодих учених, що надає праці сучасності й демонструє різні думки та підходи до дидактики польської як іноземної. Підручник викликав величезний ажіотаж серед викладачів польської як іноземної. У грудні 2020 року, коли відбувалася презентація книжки на платформі ZOOM, деякі запрошені дослідники, які мали представити свій погляд на тему представленої праці, просто не змогли взяти участь у зустрічі, тому що система не спромоглася впустити всіх охочих. Пізніше організатори зустрічі з Варшавського університету розмістили запис на своїй сторінці у Фейсбукі, де його переглянули понад 2 500 разів.

Окрім вступу та закінчення у підручнику є тринадцять розділів, поділених на дві частини: дидактичну (1-7 розділи, стр. 17-198) та методичну (8-13 розділи, стр. 199-388).

У дидактичній частині можна ознайомитися з такими поняттями, як місце дидактики і методики в сучасній, загальній та полоністичній глоттодидактиці; історії викладання польської мови від XVI ст. до половини XX ст.; сучасні проблеми викладання польської як іноземної (1950-2020 рр.); дидактики польської мови в початковій, середній та вищій освіті; мовна політика та промоція польської мови поза Польщею; сертифікація польської мови як іноземної у 2004-2019 роках; дидактика польської мови як другої та мови шкільної освіти. У цій частині широко представлені такі сучасні детермінанти мовної освіти у викладанні іноземних та других мов, як конструктивізм, педагогічний прагматизм, міжкультурна освіта, дидактика багатомовності, діяльнісний підхід, рефлексійність та автономія у викладанні іноземних мов та нейроосвітні концепції.

Методичну частину відкривають два великі розділи, що присвячені методиці викладання польської мови як іноземної та другої. У першому розділі представлено розвиток мовних компетенцій (фонологічної, орфографічної, граматичної, лексичної та семантичної). Натомість у другому розділі схарактеризовано розвиток рецептивної мовної діяльності (аудіювання та розуміння письмового тексту), продуктивні та інтерактивні дії (говоріння та письмо), а також медіаційні дії. Потрібно зазначити, що медіація є опрацьованою згідно з сучасними підходами описаними в документах Ради Європи лише у 2018 році (CEFR-CV), тоді як попередні підручники базували винятково на документі з 2001 року (CEFR).

Варто звернути увагу на представлену концепцію викладання польської культури та викладання польської мови як іноземної та другої за допомогою інформативно-комунікаційних технологій, таких як CALL (Computer Assisted Language Learning) та MALL (Mobile Assisted Language Learning). Важливе місце посідають правила організації та планування курсів польської мови як іноземної та методи тестування знання польської мови як іноземної, а також постійний моніторинг мовного розвитку учасників курсу та оцінювання знань.

У підручнику можна знайти 115 вправ, що мають на меті змусити читачів задуматися над процесом викладання та навчання іноземних мов. Виконання завдань повинно допомогти переосмислити власний досвід викладання з інформаціями та порадами авторів книжки.

Особливе місце відведено досягненням полоністичної глоттодидактики, особливо в 2005-2020 роках, що знаходить підтвердження у його змісті, особливо в таких підрозділах підручника, як-от:

- 2.3.1. Поділ історії викладання польської мови як іноземної на періоди авторства Анни Домбровської (Dąbrowska 2018: 22-41);

- 5.4. Концепція промоції польської мови у світі авторства Адама Павловського (Pawłowski 2008: 113-147; Pawłowski 2012: 18-26; Pawłowski 2015: 143-155);

- 8.4.4. Концепція складних випадків у польській мові авторства Анни Домбровської та Малгожати Пасєки (Dąbrowska & Pasieka 2008: 73-102);

- 8.5.3. Концепція виразових полів Анни Серетни (Seretny 2011).

Автори приділяють особливу увагу до досягнень закордонних полоністик (наприклад, підрозділ 4.1.3, де можна знайти опис діяльності полоністики в університеті Hankuk у Сеулі), а також демонструють їхній внесок у промоцію польської мови у світі (пор. підрозділ 5.6).

У висновках автори запропонували власне бачення розвитку дидактики та методики викладання польської мови як іноземної та другої. Представлення авторського погляду здійснено через порівняння з вже наявними пропозиціями, але також показано його новаторство на тлі теперішніх теоретичних публікацій та підручників. Можна скоротити його до твердження про перехід від комунікативного підходу до діяльнісного.

Дидактика і методика викладання і Україна

Україна та українці займають особливе місце у рецензованій праці. Насамперед як найбільша група тих, хто вивчає польську мову та складає сертифікаційні іспити з польської як іноземної. Автори звертають увагу на величезне зацікавлення вивченням польської мови в Україні, кількість навчальних закладів, що пропонують навчальні курси з польської мови. Особливу увагу приділяють мотивації вивчення польської мови, яка суттєво відрізняється від мотивації представників інших країн. Опираючись на дослідження Гелени Красовської (Krasowska 2018: 600-614), досить влучно представлено відмінності з представниками інших країн, що зумовлені міццю польської мови. Автори доволі добре вивчили це питання, адже, описуючи результати досліджень Красовської, у книжці вони справедливо зауважують, що ті збігаються з дослідженнями Павла Левчука (Levchuk 2016: 202-203).

Варто звернути увагу на анотацію до цього підручника, де автор цих слів вбачає симпатію авторів до української мови. Окрім англійського зразка анотації, подано також український та російський варіанти. Український переклад знаходиться перед російським. Варто зауважити, що українська версія зазвичай присутня у працях, які стосуються України, а дидактика та методика є радше універсальною публікацією, адресованою до лекторів польської мови з усього світу. Можна вважати цю публікацію важливим кроком у міжкультурній комунікації.

Підручник повинен зацікавити і українців, які займаються викладанням та потенційною сертифікацією української мови як іноземної. Польська система сертифікації дуже добре вписується в європейські стандарти, що можна побачити у підрозділі 3.4. Подібність двох мов у флексії має допомогти у створенні адекватних стандартів для флексійної мови, яка не є світовою іноземною мовою.

Дидактика та методика викладання польської мови як іноземної є завершеним та ґрунтовним підручником для майбутніх та теперішніх викладачів польської як іноземної. Автори продемонстрували викладання польської мови у світі як наявний, реальний процес, що до нього залучено сотні викладачів польської як іноземної й тисячі учнів та студентів. Саме тому в підручнику можна знайти покликання на праці закордонних полоністик, а також опис досягнень полоністів з різних країн світу.

References:

1. CEFR: Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment. Strasbourg : Council of Europe, 2001.
2. CEFR CV: Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment. Companion volume with new descriptors. Strasbourg: Council of Europe, 2018.
3. Gębal P. & Miodunka W. Dydaktyka i metodyka nauczania języka polskiego jako obcego i drugiego. Warszawa : Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 2020.
4. Dąbrowska A. Nauczanie języka polskiego jako obcego w historii języka polskiego. „*Język Polski*”. 2018. XCVIII, z. 2. S. 22–41.
5. Dąbrowska A. & Pasieka M. Nowa typologia błędów popełnianych przez cudzoziemców w języku polskim. *Błąd językowy w perspektywie komunikacyjnej* / red. M. Kita. Katowice, 2008. S. 73–102.
6. Pawłowski A. Zadania polskiej polityki językowej w Unii Europejskiej. *Polska polityka językowa w Unii Europejskiej* / red. J. Warchała, D. Krzyżyk. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego. Katowice, 2008. S. 113–147

7. Pawłowski A. Uwarunkowania historyczne i cele zagranicznej promocji polszczyzny. *Wyzwania polskiej polityki językowej za granicą: kontekst, cele, środki i grupy odbiorcze* / red. A. Dąbrowska, W. Miodunka, A. Pawłowski. Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa, 2012. S. 18–26.
8. Pawłowski A. Promocja języka polskiego – między lingwistyką a marketingiem. „*Poradnik Językowy*”. 2015. Z. 8. S. 143–155.
9. Krasowska H. Nauczanie języka polskiego na Ukrainie południo-wschodniej. *Polonistyka na początku XXI wieku. Diagnozy, koncepcje, perspektywy* / red. J. Tambor, t. V: W kręgu (glotto)dydaktyki / red. A. Achteлик, K. Graboń. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, 2018. S. 600–614.
10. Levchuk P. Język polski w warunkach ukraińsko-rosyjsko-polskiej trójjęzyczności. Motywacja i preferencje językowe. *Bilingwizm polsko-obcy dziś. Od teorii i metodologii badań do studiów przypadków*. Monografia zbiorowa / red. R. Dębski & W. Miodunka. Księgarnia Akademicka, Kraków, 2016. S. 201–214.
11. Seretny A. & Lipińska E. ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego. Kraków: Universitas, 2005.
12. Seretny A. Kompetencja leksykalna uczących się języka polskiego jako obcego w świetle badań ilościowych, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, 2011.